॥ तैत्तिरीयारण्यकम् ॥

ॐ भ॒द्रं कर्णे॑भिः शृणु॒याम॑ देवाः । भ॒द्रं प॑श्येमा॒क्षभि॒र्यज॑त्राः ।
स्थि॒रैरङ्गै᳚स्तुष्टु॒वाग्ँस॑स्त॒नूभिः॑ । व्यशे॑म दे॒वहि॑तं॒ यदायुः॑ ।
स्व॒स्ति न॒ इन्द्रो॑ वृ॒द्धश्र॑वाः । स्व॒स्ति नः॑ पू॒षा वि॒श्ववे॑दाः ।
स्व॒स्ति न॒स्तार्क्ष्यो॒ अरि॑ष्टनेमिः । स्व॒स्ति नो॒ बृह॒स्पति॑र्दधातु ॥
ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑ ॥
ॐ भ॒द्रं कर्णे॑भिः शृणु॒याम॑ देवाः । भ॒द्रं प॑श्येमा॒क्षभि॒र्यज॑त्राः ।
स्थि॒रैरङ्गै᳚स्तुष्टु॒वाग्ँस॑स्त॒नूभिः॑ । व्यशे॑म दे॒वहि॑तं॒ यदायुः॑ ।
स्व॒स्ति न॒ इन्द्रो॑ वृ॒द्धश्र॑वाः । स्व॒स्ति नः॑ पू॒षा वि॒श्ववे॑दाः ।
स्व॒स्ति न॒स्तार्क्ष्यो॒ अरि॑ष्टनेमिः । स्व॒स्ति नो॒ बृह॒स्पति॑र्दधातु ।
आप॑मापाम॒पः सर्वाः᳚ । अ॒स्माद॒स्मादि॒तोऽमुतः॑ ॥ १ ॥
अ॒ग्निर्वा॒युश्च॒ सूर्य॑श्च । स॒ह सं॑चस्क॒रर्द्धि॑या ।
वा॒य्वश्वा॑ रश्मि॒पत॑यः । मरी᳚च्यात्मनो॒ अद्रु॑हः ।
दे॒वीर्भु॑वन॒सूव॑रीः । पु॒त्र॒व॒त्वाय॑ मे सुत ।
महानाम्नीर्म॑हामा॒नाः । म॒ह॒सो म॑ह॒सस्स्वः॑ ।
दे॒वीः प॑र्जन्य॒सूव॑रीः । पु॒त्र॒व॒त्वाय॑ मे सुत ॥ २ ॥
अ॒पाश्न्यु॑ष्णिम॒पा रक्षः॑ । अ॒पाश्न्यु॑ष्णिम॒पारघम्᳚ ।
अपा᳚घ्राम॒प॑ चाव॒र्तिम्᳚ । अप॑दे॒वीरि॒तो हि॑त ।
वज्रं॑ दे॒वीरजी॑ताग्ँश्च । भुव॑नं दे॒वसूव॑रीः ।
आ॒दि॒त्यानदि॑तिं दे॒वीम् । योनि॑नोर्ध्वमु॒दीष॑त ।
शि॒वान॒श्शन्त॑मा भवन्तु । दि॒व्या आप॒ ओष॑धयः ।
सु॒मृ॒डी॒का सर॑स्वती । मा ते॒ व्यो॑म सं॒दृशि॑ ॥ ३ ॥
स्मृति॑ः प्र॒त्यक्ष॑मैति॒ह्यम्᳚ । अनु॑मानश्चतु॒ष्टयम् ।
ए॒तैरादि॑त्यमण्डलम् । सर्वै॑रे॒व विद्या᳚स्यते ।
सूर्यो॒ मरी॑चि॒माद॑त्ते । सर्व॑स्मा᳚द्भुव॑ना॒दधि ।
तस्याः॑ पाकवि॑शे॒षेण । स्मृ॒तं का॑लवि॒शेष॑णम् ।
न॒दीव॒ प्रभ॑वात्का॒चित् । अ॒क्षय्या᳚त्स्यन्द॒ते यथा॑ ॥ ४ ॥
तान्न॒द्योऽभिस॑मायन्ति । सो॒रुस्सती॑ न नि॒वर्त॑ते ए॒वन्ना॒नास॑मुत्था॒नाः ।
का॒लास्सं॑वत्स॒रग्ँ श्रि॒ताः । अ॒णु॒शश्च॒ म॑ह॒शश्च॑ ।
सर्वे॑ सम॒वय॑न्त्रि॒तम् । स॒तै॑स्स॒र्वैस्स॑मावि॒ष्टः ।
ऊ॒रुस्स॑न्न नि॒वर्त॑ति अधिसंवत्स॑रं वि॒द्यात् । तदे॑व ल॒क्षणे ॥ ५ ॥
अ॒णु॒भिश्च॒ म॑ह॒द्भिश्च॑ । स॒मारू॑ढः प्र॒दृश्य॑ते ।
संवत्सरः प्र॒त्यक्षे॑ण । ना॒धिस॑त्वः प्र॒दृश्य॑ते ।

प॒टरो॑ विक्लि॑धः पि॒ङ्गः। ए॒तद्व॑रु॒णलक्ष॑णम्।
यत्रै॒तदु॑प॒दृश्य॑ते। स॒हस्र॑ं त॒त्र नीय॑ते।
एक॒ꣳ हि शिरो॒ ना॑ना मु॒खे। कृ॒त्स्नम् त॑दृ॒तुलक्ष॑णम् ॥ ६ ॥
उभयतस्सप्ते॑न्द्रि॒या॒णि। ज॒ल्पित॑ं त्वे॒व दिह्य॑ते।
शुक्लकृष्णे संव॑त्स॒रस्य॑। दक्षिणवाम॑योः पा॒र्श्व॑योः।
तस्यै॒षा भव॑ति। शु॒क्रं ते॑ अ॒न्यद्य॑ज॒तं ते॑ अ॒न्यत्।
विषु॑रूपे॒ अह॑नी॒ द्यौरि॑वासि। विश्वा॒ हि मा॒या अव॑सि स्वधावः।
भ॒द्रा ते॑ पूषन्नि॒ह रा॒तिरस्त्विति॑। नात्र॒ भुव॑नम्। न पू॒षा।
न प॒शव॑ः। नादित्यस्संवत्सर एव प्रयक्षेण प्रियत॑मं वि॒द्यात्।
ए॒तद्वै संवत्सरस्य प्रियत॑मꣳ रू॒पम्। योऽस्य महानर्थ उत्पत्स्यमा॑नो भ॒वति।
इदं पुण्यं कु॑रु॒ष्वेति। तमाहर॑णं द॒द्यात् ॥ ७ ॥
सा॒क॒ंजाना॑ꣳ स॒प्तथ॑माहुरेक॒जम्। षडु॑द्य॒मा ऋष॑यो देव॒जा इति॑।
तेषा॑मि॒ष्टानि॒ विहि॑तानि धाम॒शः। स्था॒त्रे रे॑जन्ते॒ विकृ॑तानि रू॒प॒शः
को नु॑ म॒र्या अमि॑थितः। सखा॒ सखा॑यमब्रवीत्।
जहा॑को अ॒स्म दी॑षते। यस्ति॒त्याज॑ सखि॒विद॒ꣳ सखा॑याम्।
न तस्य॑ वा॒च्यपि॑ भा॒गो अ॑स्ति। यदी॑ꣳ शृ॒णोत्य॒लक॑ꣳ शृणोति ॥ ८ ॥
न हि प्र॒वेद॑ सुकृ॒तस्य॒ पन्था॒मिति॑। ऋ॒तुर्ऋ॑तुना नु॒द्यमा॑नः।
विन॑नादाभिधा॑वः। षष्टिश्च॒ त्रिꣳश॑का व॒ल्गाः।
शु॒क्लकृ॑ष्णौ च॒ षष्टि॑कौ। सा॒रा॒ग॒वस्त्रैर्ज॑रद॑क्षः।
व॒स॒न्तो वसु॑भिस्सह सं॒व॒त्स॒रस्य॑ स॒वि॒तुः।
प्रै॒ष॒कृत्प्र॑थमः स्मृ॒तः। अ॒मूना॒दय॑तेऽत्य॒न्यान् ॥ ९ ॥
अ॒मूꣳश्च॑ परि॒रक्ष॑तः। ए॒ता वा॒चः प्र॑यु॒ज्यन्ते।
यत्रै॒तदु॑प॒दृश्य॑ते। ए॒तदेव॒ वि॑जा॒नीयात्।
प्र॒माण॑ं का॒लप॑र्यये। वि॒शे॒षणं॒ तु॑ वक्ष्या॒मः।
ऋ॒तूना॑ꣳ तन्नि॒बोध॑त। शुक्लवासा॑ रु॒द्रगणः।
ग्री॒ष्मेणा॑ऽऽवर्त॑ते स॒ह। नि॒जह॑न् पृथि॒वीꣳ स॒र्वाम् ॥ १० ॥
ज्यो॒तिषा॑ऽप्रति॒ख्येन॑ सः। वि॒श्व॒रूपणि॑ वासा॒ꣳसि।
आ॒दि॒त्याना॑ꣳ नि॒बोध॑त। संवत्सरीण॑ं कर्म॒फलम्।
वर्षा॒भिर्द॑दता॒ꣳ सह। अदुः॒खो॑ दुःखच॑क्षु॒रिव।
तद्मा॑ऽऽपीत इ॒व दृश्य॑ते। शी॒तेना॑ व्य॒थय॑न्नि॒व।
रु॒रुद॑क्ष इ॒व दृश्य॑ते। ह्ला॒दय॑ते॑ ज्वल॑तश्चै॒व।
शा॒म्यत॑श्चास्य॒ चक्षु॑षी। या वै प्रजा भ्र॒ꣳश्य॒न्ते।
संवत्सरात्ता भ्रꣳश्य॒न्ते। या॒ः प्रति॑ति॒ष्ठन्ति।
संवत्सरे ताः प्रति॑तिष्ठन्ति। व॒र्षा॑भ्य इत्यर्थः ॥ ११ ॥
अ॒क्षि॑दुःखोत्थि॑तस्यै॒व। वि॒प्रस॒न्ने क॒नीनि॑के।
आ॒ङ्क्तेचाद्ग॑णं ना॒स्ति। ऋ॒भूणा॑ꣳ तन्नि॒बोध॑त।

क॒न॒का॒भानि॑ वासा॒ꣳसि। अ॒हता॑नि नि॒बोधत।
अन्नमश्नीत॑ मृज्मी॒त। अ॒हं वो॑ जीव॒नप्र॑दः।
ए॒ता वा॒चः प्र॑युज्यन्ते। श॒रद्य॑त्रोप॒दृश्य॑ते ॥ १२ ॥
अ॒भि॒धून्वन्तो॑ऽभिघ्न॑न्त इ॒व। वा॒तव॑न्तो म॒रुद्ग॑णाः।
अमुतो जेतुमिषुमु॑खामि॒व। सन्न॒द्धास्सह द॑दृ॒शे ह।
अपध्वस्तैर्व॑स्तिव॒र्णैरि॒व। वि॒शि॒खास॑ः क॒प॒र्दिनः।
अ॒क्रुद्धस्य योत्स्य॑मा॒नस्य। क्रु॒द्धस्ये॑व लोहि॑नी।
हे॒मतश्च॒क्षु॑षी वि॒द्यात्। अ॒क्ष्णयो॑ः क्षि॒पणोरि॑व ॥ १३ ॥
दु॒र्भि॒क्षं दे॒व॑लो॒केषु। म॒नूना॑मु॒दकं॑ गृ॒हे।
ए॒ता वा॒चः प्र॒व॑दन्तीः। वै॒द्युतो॑ यान्ति॒ शैशि॑रीः।
ता अ॒ग्निः पव॑मना॒ अन्वै॑क्षत। इ॒ह जीवि॑का॒मप॑रिपश्यन्।
तस्यै॒षा भव॑ति। इ॒हेह॑वस्स्वत॒पसः।
म॒रु॒तस्सूर्य॑त्वचः। शर्म॑ स॒प्रथा॒ आवृ॑णे ॥ १४ ॥
अति॑ता॒म्राणि॑ वासा॒ꣳसि। अ॒ष्टिव॑ज्रि॒शत॒घ्नि॑ च।
विश्वे॒ देवा॒ विप्र॑ह॒रन्ति। अ॒ग्निजि॑ह्वा अ॒सश्च॑त।
नैव देवो॑ न म॒र्त्यः। न राजा॒ व॑रु॒णो वि॒भुः।
नाग्निर्नेन्द्रो न॒ पव॑मा॒नः। मा॒तृक्क॑च्चन॒ विद्य॑ते।
दि॒व्यस्यैका॒ धनु॑रार्त्निः। पृ॒थि॒व्यामप॑रा॒ श्रि॒ता ॥ १५ ॥
तस्येन्द्रो॒ वम्रि॑रूपेण। धनु॒ज्या॑मच्छि॒नत्स्व॒यम्।
तदि॑न्द्र॒धनु॑रित्य॒ज्यम्। अ॒भ्रव॑र्णेषु॒ चक्षते।
ए॒तदे॒व शंयो॒र्बार्ह॑स्पत्य॒स्य। ए॒तद्रु॒द्रस्य॒ धनुः।
रु॒द्रस्य॑ त्वे॒व धनु॑रार्त्निः। शिर॒ उत्पि॑पेष।
स प्र॑व॒र्ग्यो॑ऽभवत्। तस्मा॒द्यस्सप्र॑व॒र्ग्येण॑ य॒ज्ञेन॒ यजते।
रु॒द्रस्य॒ स शिरः॒ प्रति॑दधाति। नैनꣳ॑ रु॒द्र आरु॑को भवति। य ए॒वं वेद॑ ॥ १६ ॥
अ॒त्यू॒र्ध्वा॒क्षोऽति॑रश्चात्। शिशि॑रः प्र॒दृश्य॑ते।
नैव रू॒पं न॑ वासा॒ꣳसि। न चक्षु॑ः प्रति॒दृश्य॑ते।
अ॒न्योन्यं॒ तु न॑ हिꣳस्रा॒तः। स॒तस्त॑द्दे॒व॒लक्ष॑णम्।
लोहि॑तोऽक्षि॒ण शा॑रशी॒र्ष्णिः। सू॒र्यस्यो॑दयनं॒ प्रति॑।
त्वं क॑रे॒षि॑न्यञ्ज॒लिकाम्। त्वं करो॑षि नि॒जानु॑काम् ॥ १७ ॥
नि॒जानुका॒मे॑न्यञ्जलिका। अमी वाचमुपास॑तामि॒ति।
तस्मै सर्व ऋ॒तवो॑ न॒मन्ते। म॒र्यादाकरत्वात्प्र॑पु॒रोधाम्।
ब्राह्म॑ण आप्नो॒ति। य ए॒वं वे॒द। स खलु संवत्सर ए॒तैस्सेनानी॑भिस्स॒ह।
इन्द्राय सर्वान्कमान॑भिव॒हति। स द्र॒प्सः। तस्यै॒षा भव॑ति ॥ १८ ॥
अव॑द्र॒प्सो अꣳशुमती॑मतिष्ठत्। इ॒या॒नः कृ॒ष्णो द॒शभि॑स्स॒हस्रैः॑।
आव॒र्तमिन्द्र॒ः शच्या॒ धम॑न्तम्। उप्स्नुहि तं॒ नृमणामथ॑द्रा॒मिती।
ए॒तयै॒वेन्द्रः सलावृ॑क्या स॒ह। असुरान् प॑रिवृ॒श्चति।

पृथि॑व्य॒ꣳशुम॑ती। ताम॒न्वव॑स्थितः संव॒त्सरो दिवं॑ च॑।
नैवं वि॑दुषाऽऽचार्या॒न्तेवा॒सिनौ। अन्योन्यस्मै॒ द्रुह्या॒ताम्। यो द्रु॒ह्यति।
भ्रश्यते स्व॑र्गाल्लो॒कात्। इत्यृतुम॑ण्डला॒नि।
सूर्यमण्डला॒न्याख्या॒यिकाः। अत ऊर्ध्वꣳ सनि॑र्वचनाः ॥१९ ॥
आरोगो भ्राजः पट॑रः पत॒ङ्गः। स्वर्णरो ज्योतिषिमान्॑ विभा॒सः।
ते अस्मै सर्वे दिवमा॑तपन्ति। ऊर्जं दुहाना अनपस्फुर॑न्त इ॒ति।
कश्य॑पोऽष्टमः। स महामेरुं न॑ जहा॒ति।
तस्यै॒षा भव॑ति। यत्ते शिल्प॑कश्यप रोच॒नाव॑त्।
इ॒न्द्रियाव॑त्पुष्क॒लं चि॒त्रभा॑नु। यस्मि॒न्त्सूर्या॒ अर्पि॑तास्स॒प्त सा॒कम् ॥ २० ॥
तस्मिन् राजानमधिविश्रये॑ममि॒ति। ते अस्मै सर्वे कश्यपाज्ज्य् ओति॑र्लभ॒न्ते।
तान्त्सोमः कश्यपादधि॑निर्द्धमति। भ्रस्ताकर्मकृ॑दि॒वैवम्।
प्राणो जीवानीन्द्रिय॑जीवा॒नि। सप्त शीर्ष॑ण्याः प्रा॒णाः।
सूर्या इ॑त्याचा॒र्याः। अपश्यमहमेतन्त्सप्त सू॒र्या॑नि॒ति।
पञ्चकर्णो॑ वात्स्या॒यनः। सप्तकर्ण॑श्च प्लाक्षिः ॥ २१ ॥
आनुश्राविक एव नौ कश्य॑प इ॒ति। उभौ॑ वेद॑यिते।
न हि शेकुमिव महामे॑रुं ग॒न्तुम्। अपश्यमहमेत्सूर्यमण्डल॒म् परिव॑र्तमा॒नम्।
गा॒र्ग्यः प्राणत्रा॒तः। गच्छन्त म॑हामे॒रुम्। एकं॑ च॒ चाज॒हतम्।
भ्राजपटरपत॑ङ्गा नि॒हने। तिष्ठन्ना॑तप॒न्ति। तस्मा॑दिह तप्त्रि॑तपाः ॥ २२ ॥
अ॒मुत्रेतरे। तस्मा॑दि॒हातप्त्रि॑तपाः। तेषा॑मि॒षा भव॑ति।
स॒प्त सूर्या॒ दिव॒मनु॒प्रवि॑ष्टाः। तान॒न्वेति॑ प॒थिभि॑र्दक्षिणावान्॑।
ते अस्मै सर्वे घृतमा॑तप॒न्ति। ऊर्जं दुहाना अनपस्फुर॑न्त इ॒ति।
सप्तर्त्विजस्सूर्या इ॑त्याचार्याः। तेषा॑मि॒षा भव॑ति। स॒प्त दिश॒ो नाना॑सूर्याः ॥ २३ ॥
स॒प्त होता॑र ऋ॒त्विज॑ः। देवा आदित्या॑ ये स॒प्त।
तेभिस्सोमा॑भीरक्ष॑ण इ॒ति। तद॑प्याम्ना॒यः।
दिग्भ्राज ऋतू॒न् करो॒ति। एत॑यैवा॒वृता सहस्रसूर्यताया इति वै॑शंपा॒यनः।
तस्यै॒षा भव॑ति। यद्द्याव॑ इन्द्र ते श॒तꣳश॒तं भूमी॑ः।
उ॒तस्युः। नत्वा॑ वज्रिन् स॒हस्रꣳ सूर्या॑ः ॥ २४ ॥
अनुनजातमष्ट रोद॑सी इ॒ति। नानालिङ्गत्वादृतूनां नाना॑सू॒र्य॑त्वम्।
अष्टौ तु व्यवसि॑ता इ॒ति। सूर्यमण्डलान्यष्टा॒त ऊ॒र्ध्वम्।
तेषा॑मि॒षा भव॑ति। चित्रं दे॒वाना॒मुद॑गा॒दनी॑कम्।
चक्षु॑र्मि॒त्रस्य॒ वरु॑णस्या॒ग्नेः। आप्रा॒ द्यावा॑पृथि॒वी अ॒न्तरि॑क्षम्।
सूर्य आ॒त्मा जगतस्तस्थु॒षश्चेति ॥२५ ॥
क्वेदमभ्र॑न्निवि॒शते। क्वायꣳ॑ संवत्स॒रो मि॑थः।
क्वाहः क्वेयन्दे॑व रा॒त्री। क्व मासा ऋ॑तवः श्रि॒ताः।
अर्द्धमासा॑ मुहू॒र्ताः। निमेषास्तु॑टिभि॒स्सह।
क्वेमा आपो नि॑विश॒न्ते। य॒दीतो॑ यान्ति॒ संप्र॑ति।

काला अप्सुनिविशन्ते। आपस्सूर्ये समाहिताः ॥ २६ ॥
अभ्राण्यपः प्रपद्यन्ते। विद्युत्सूर्ये समाहिता।
अनवर्णे इमे भूमी। इयं चाऽसौ च रोदसि।
किꣳस्विदत्रान्तरा भूतम्। येनेमे विधृते उभे।
विष्णुना विधृते भूमी। इति वत्सस्य वेदना।
इरावती धेनुमती हि भूतम्। सूयवसिनी मनुषे दशस्ये ॥ २७ ॥
व्यष्टभ्नाद्रोदसी विष्णवेते। दाधर्थ पृथिवीमभितो मयूखैः।
किन्तद्विष्णोर्बलमाहुः। का दीप्तिः किं परायणम्।
एको यद्धारयद्देवः। रेजती रोदसी उभे।
वाताद्विष्णोर्बलमाहुः। अक्षराद्दीप्तिरुच्यते।
त्रिपदाद्धारयद्देवः। यद्विष्णोरेकमुत्तमम् ॥ २८ ॥
अग्नयो वायवश्चैव। एतदस्य परायणम्।
पृच्छामि त्वा परं मृत्युम्। अवमं मध्यमञ्चतुम्।
लोकञ्च पुण्यपापानाम्। एतत्पृच्छामि संप्रति।
अमुमाहुः परं मृत्युम्। पवमानं तु मध्यमम्।
अग्निरेवावमो मृत्युः। चन्द्रमाश्चतुरुच्यते ॥ २९ ॥
अनाभोगाः परं मृत्युम्। पापास्संयन्ति सर्वदा।
आभोगास्त्वेव संयन्ति। यत्र पुण्यकृतो जनाः।
ततो मध्यममायन्ति। चतुमग्निं च संप्रति।
पृच्छामि त्वा पापकृतः। यत्र यातयते यमः।
त्वन्नस्तद्ब्रह्मन् प्रब्रूहि। यदि वेत्थाऽसतो गृहन् ॥ ३० ॥
कश्यपादुदितास्सूर्याः। पापान्निर्घ्नन्ति सर्वदा।
रोदस्योन्तर्देशेषु। तत्र न्यस्यन्ते वासवैः।
तेऽशरीराः प्रपद्यन्ते। यथाऽपुण्यस्य कर्मणः।
अपाण्यपादकेशासः। तत्र तेयोनिजा जनाः।
मृत्वा पुनर्मृत्युमापद्यन्ते। अद्यमानास्स्वकर्मभिः ॥ ३१ ॥
आशातिकाः क्रिमय इव। ततः पूयन्ते वासवैः अपैतं मृत्युं जयति।
य एवं वेद। स खल्वैवं विद्ब्राह्मणः। दीर्घश्रुत्तमो भवति।
कश्यपस्यातिथिस्सिद्धगमनस्सिद्धगमनः। तस्यैषा भवति।
आयस्मिन्थ्सप्त वासवाः। रोहन्ति पूर्व्या रुहः ॥ ३२ ॥
ऋषिर् ह दीर्घश्रुत्तमः। इन्द्रस्य घर्मो अतिथिरिति।
कश्यपः पश्यको भवति। यत्सर्वं परिपश्यतीति सौक्ष्म्यात्।
अथाग्नेरष्टपुरुषस्य। तस्यैषा भवति।
अग्ने नय सुपथा राये अस्मान्। विश्वानि देव वयुनानि विद्वान्।
युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनः। भूयिष्ठन्ते नम उक्तिं विधेमेति ॥ ३३ ॥
अग्निश्च जातवेदाश्च। सहोजा अजिराप्रभुः। वैश्वानरो नर्यापाश्च।

पङ्क्तिराधाश्च सप्तमः विसर्पेवाऽष्टमोऽग्नीनाम् ।
एतेऽष्टौ वसवः क्षिता इति । यथर्त्वेवाग्नेरर्चिवर्णविशेषाः ।
नीलार्चिश्च पीतकार्चिश्चेति । अथ वायोरेकादशपुरुषस्यैकादशस्त्रीकस्य ।
प्रभ्राजमाना व्यवदाताः ॥ ३४ ॥
याश्च वासुकिवैद्युताः । रजताः परुषाः श्यामाः । कपिला अतिलोहिताः ।
ऊर्ध्वा अवपतन्ताश्च । वैद्युत इत्येकादश । नैनं वैद्युतो हिनस्ति ।
य एवं वेद । स होवाच व्यासः पाराशर्यः ।
विद्युद्वधमेवाहं मृत्युमैच्छमिति । न त्वकामꣳ हन्ति ॥ ३५ ॥
य एवं वेद । अथ गन्धर्वगणाः । स्वानभ्राट् ।
अङ्गारिर्बम्भारिः । हस्तस्सुहस्तः । कृशानुर्विश्वावसुः ।
मूर्धन्वान्थ्सूर्यवर्चाः । कृतिरित्येकादश गन्धर्वगणाः ।
देवाश्च महादेवाः । रश्मयश्च देवा गरगिरः ॥३६ ॥
नैनं गिरो हिनस्ति । य एवं वेद ।
गौरी मिमाय सलिलानि तक्षती । एकपदी द्विपदी सा चतुष्पदी ।
अष्टापदी नवपदी बभूवुषी । सस्राक्षरा परमे व्योमन्निति ।
वाचो विशेषणम् । अथ निगदव्याख्याताः ।
ताननुक्रमिष्यामः । वराहवस्स्वतपसः ॥ ३७ ॥
विद्युन्महसो धूपयः । श्वापयो गृहमेधाश्चेत्येते ।
ये चेमेऽशिमिविद्विषः । पर्जन्यास्सप्त पृथिवीमभिवर्षन्ति ।
वृष्टिभिरिति । एतयैव विभक्तिविपरीताः । सप्तभिर्वातैरुदीरिताः ।
अमून्लोकानभिवर्षन्ति । तेशामिषा भवति । समानमेतदुदकम् ॥ ३८ ॥
उच्चैत्यवचाहभिः । भूमिं पर्जन्या जिन्वन्ति । दिवं जिन्वन्त्यग्नय इति ।
यदक्षरं भूतकृतम् । विश्वे देवा उपासते । महर्षिमस्य गोप्तारम् ।
जमदग्निमकुर्वत । जमदग्निराप्यायते ।
छन्दोभिश्चतुरुत्तरैः । राज्ञस्सोमस्य तृप्तासः ॥ ३९ ॥
ब्रह्मणा वीर्यावता । शिवा नः प्रदिशो दिशः ।
तच्छं योरावृणीमहे । गातुं यज्ञाय । गातुं यज्ञपतये ।
दैवीस्स्वस्तिरस्तु नः । स्वस्तिर्मानुषेभ्यः । ऊर्ध्वं जिगातु भेषजम् ।
शन्नो अस्तु द्विपदे । श म् चतुष्पदे ।
सोमपा (३) असोमपा (३) इति निगदव्याख्याताः ॥ ४० ॥
सहस्रवृदियं भूमिः । परं व्योम सहस्रवृत् । अश्विना भुज्यूनासत्या ।
विश्वस्य जगतस्पती । जाया भूमिः पतिर्व्योम । मिथुनन्ता अतुर्यथुः ।
पुत्रो बृहस्पती रुद्रः । सरमा इति स्त्रीपुमम् ।
शुक्र,न् वामन्यद्यजं वामन्यत् । विषुरूपे अहनी द्यौरिव स्थः ॥ ४१ ॥
विश्वा हि माया अवथः स्वधावन्तौ ।
भद्रा वां पूषणाविह रातिरस्तु वासात्यौ चित्रौ जगतो निधानौ ।

द्यावाभूमी चरथः सꣳ सखायौ। तावश्विना रासभाश्वा हवं मे।
शुभस्पती आगतꣳ सूर्यया सह। त्युग्रोह भुज्युमश्विनोदमेघे।
रयिन्न कश्चिन्ममृवां (२) अवाहाः। तमूहथुर्नौभिरात्मन्वतीभिः।
अन्तरिक्षप्रुड्भिरपोदकाभिः ॥ ४२
तिस्रः क्षपस्त्रिरहातिव्रजद्भिः। नासत्या भुज्युमूहथुः पतङ्गैः।
समुद्रस्य धन्वन्नार्द्रस्य पारे। त्रिभीरथैश्शतपद्भिः षडश्वैः।
सवितारं वितन्वन्तम्। अनुबध्नाति शांबरः। आपपूर्षंबरश्चैव।
सवितारेपसोऽभवत्। त्यꣳ सुतृप्तं विदित्वैव। बहुसोम गिरं वशी ॥ ४३ ॥
अन्वेति तुग्रो वक्रियान्तम्। आयसूयान्त्सोमतृप्सुषु। स सङ्ग्रामस्तमो द्योऽत्योतः।
वाचो गाः पिपाति तत्। स तद्गोभिस्स्ताऽत्येत्यन्ये। रक्षसानन्विताश्च ये।
अन्वेति परिवृत्याऽस्तः। एवमेतौस्थो अश्विना।
ते एते द्युःपृथिव्योः। अहरहर्गर्भन्दधाथे ॥ ४४ ॥
तयोरेतौ वत्सावहोरात्रे। पृथिव्या अहः। दिवो रात्रिः।
ता अविसृष्टौ। दम्पती एव भवतः। तयोरेतौ वत्सौ।
अग्निश्चादित्यश्च। रात्रेर्वत्सः। श्वेत आदित्यः। अहोऽग्निः ॥ ४५ ॥
ताम्रो अरुणः। ता अविसृष्टौ। दम्पती एव भवतः।
तयोरेतौ वत्सौ। वृत्रश्च वैद्युतश्च। अग्नेर्वृत्रः। वैद्युत आदित्यस्य।
ता अविसृष्टौ। दम्पती एव भवतः। तयोरेतौ वत्सौ ॥ ४६ ॥
उष्मा च नीहारश्च। वृत्रस्योष्मा। वैद्युतस्य नीहारः।
तौ तावेव प्रतिपद्येते। सेयꣳ रात्री गर्भिणी पुत्रेण संवसति।
तस्या वा एतदुल्बणम्। यद्रात्रौ रश्मयः।
यथा गोर्गर्भिण्या उल्बणम्। एवमेतस्या उल्बणम्।
प्रजयिष्णुः प्रजया च पशुभिश्च भवति।
य एवं वेद। एतमुद्यन्तमपियन्तं चेति।
आदित्यः पुण्यस्य वत्सः। अथ पवित्राङ्गिरसः ॥ ४७ ॥
पवित्रवन्तः परिवाजमासते। पितैषां प्रत्नो अभिरक्षति व्रतम्।
महस्समुद्रं वरुणस्तिरोदधे। धीरा इच्छेकुर्धरुणेष्वारभम् ।
पवित्रं ते विततं ब्रह्मणस्पते। प्रभुर्गात्राणि पर्येषिविश्वतः।
अतप्ततनूर्न तदामो अश्नुते। शृतास इद्वहन्तस्तत्समाशत।
ब्रह्मा देवानाम्। असतस्सद्ये ततक्षुः ॥ ४८ ॥
ऋशयस्सप्तात्रिश्च यत्। सर्वेऽत्रयो अगस्त्यश्च।
नक्षत्रैश्शङ्कृतोऽवसन्। अथ सवितुः श्यावाश्वस्याऽवर्तिकामस्य।
अमी य ऋक्षा निहितास उच्चा। नक्तं ददृश्रे कुहाचिद्दिवेयुः।
अदब्धानि वरुणस्य व्रतानि। विचाकशच्चन्द्रमा नक्षत्रमेति।
तत्सवितुर्वरेण्यं। भर्गो देवस्य धीमहि ॥ ४९ ॥
धियो यो नः प्रचोदयात्। तत्सवितुर्वृणीमहे।

व॒यन्दे॒वस्य॒ भोज॑नम्। श्रेष्ठꣳ॑ सर्व॒धात॑मम्।
तु॒रं भग॑स्य धीमहि। अपा॑गूहत सवि॒ता तृ॒भीन्॑।
सर्वा॑ँ दि॒वो अन्ध॑सः। नक्त॒न्तान्य॑भवन्दृ॒शे।
अ॒स्थ्य॑स्थ्ना संभ॑विष्यामः। नाम॒ नामै॒व नाम॒ मे॑ ॥ ५० ॥
न॒पुꣳस॑कं॒ पुमा॒ꣳस्त्र्य॑स्मि। स्थाव॑रोऽस्म्यथ॒ जङ्ग॑मः।
य॒जेऽय॒क्षि यष्टा॒हे च॑। मया॑ भू॒तान्य॑यक्षत।
प॒शवो॑ मम॑ भू॒तानि। अनू॒बन्ध्यो॑ऽस्म्य॒हं वि॒भुः।
स्त्रिय॑स्स॒तीः। ता उ॑मे पु॒ꣳस आ॑हुः।
पश्य॑दक्ष॒ण्वान्नविचे॑तद॒न्धः। क॒विर्यः पु॒त्रस्य॒ इ॒मा चि॑केत ॥ ५१ ॥
यस्ता वि॑जा॒नात्स॑वि॒तुः पि॒तास॑त्। अ॒न्धो मणिम॑विन्दत्।
तम॑नङ्गु॒लिराव॑यत्। अ॒ग्रीवः प्रत्य॑मुञ्चत्।
तमजि॒ह्वा अ॒सश्च॑त। ऊर्ध्वमूलम॑वाक्छा॒खम्।
वृ॒क्षं यो॑ वेद॒ सम्प्र॑ति। न स जातु॒ जनः॑ श्रद्द॒ध्यात्।
मृ॒त्युर्मा॑ मा॒र॒यादि॑तिः। हसितꣳ॑ रुदि॑तङ्गी॒तम् ॥ ५२ ॥
वीणा॑पणवला॒सि॑तम्। मृ॒तञ्जी॒वं च॑ यत्किं॑चित्
अ॒ङ्गानि॑ स्ने॒व वि॒द्धि॑ तत्। अतृ॒ष्य॒ꣳस्तृष्य॑ध्यायत्।
अ॒स्माज्जा॒ता मे॑ मि॒थू च॑रन्न्॑। पु॒त्रो निर्ऋ॑त्या॑ वैदे॒हः।
अ॒चेता॑ य॒श्च चेत॑नः। स॒ तं म॒णिम॑विन्दत्।
सो॑ऽनङ्गु॒लिराव॑यत्। सो॒ऽग्रीवः प्रत्य॑मुञ्चत् ॥ ५३ ॥
सोऽजि॒ह्वो अ॒सश्च॑त। नैतमृ॒षिं वि॒दित्वा न॒गर॑ं प्र॒विशेत्।
य॑दि प्र॒विशेत्। मि॒थौ च॒रि॑त्वा प्र॒विशेत्।
त॒त्सम्भ॑वस्यं व्र॒तम्। आ॒तम॑ग्ने॒ र॒थन्ति॑ष्ठ।
एका॑श्वमेक॒योज॑नम्। एक॒चक्रमेक॒धुरम्।
वा॒तध्रा॑जिगतिं॒ वि॑भो। न॒ रि॒ष्यति॑ न व्य॒थते ॥ ५४ ॥
ना॒स्याक्षो॑ यातु॒ सज्ज॑ति। यच्छ्वेता॑न्॒रोहि॑ताꣳ॑श्चा॒ग्नेः।
र॒थे युक्त्वाऽधि॒तिष्ठ॑ति। एकया च दशभिश्च॑ स्वभू॒ते।
द्वाभ्या॑मि॒ष्टये वि॒ꣳश॑त्या॒ च। ति॒सृ॒भिश्च व॒हसे त्रि॒ꣳश॒ता च।
नियुद्भि॑र्वायवि॒हिता॑ विमुञ्च ॥ ५५ ॥
आत॑नुष्व प्रत॑नुष्व। उ॒द्धमाऽऽध॑म॒ सन्ध॑म।
आदित्ये च॒न्द्रव॑र्णा॒नाम्। गर्भ॑मा॒धे॑हि यः पुमान्॑।
इ॒तस्सि॒क्तꣳ॑ सूर्य॑गतम्। च॒न्द्रम॑से॒ रस॑ङ्कृधि।
वारादञ्जन॑याग्रेऽग्निम्। य एको॑ रुद्र॒ उच्य॑ते।
अ॒स॒ङ्ख्या॒तास्स॑हस्रा॒णि। स्म॒र्यते॑ न च॒ दृश्य॑ते ॥ ५६ ॥
ए॒वमे॒तन्नि॑बोधत। आ म॒न्द्रैरि॑न्द्र॒ हरि॑भिः।
या॒हि म॒यूर॑रोमभिः। मा त्वा केचिन्नियेमु॒रिन्न॑ पा॒शिनः।
द॒ध॒न्वे॒व ता इ॑हि। मा म॒न्द्रैरि॑न्द्र॒ हरि॑भिः।

यामि मयूररोमभिः। मा मा केचिन्नियेमुरिन्न पाशिनः।
निधन्वेव तां (२) इमि। अणुभिश्च महद्भिश्च ॥ ५७ ॥
निघृष्वैरसमायुतैः। कालैर्हरित्वमापन्नैः।
इन्द्रायाहि सहस्रयुक्। अग्निर्विभ्राष्टिवसनः।
वायुश्श्वेतसिकद्रुकः। संवथ्सरो विषूवर्णैः।
नित्यस्तेऽनुचरास्तव। सुब्रह्मण्योꣳ सुब्रह्मण्योꣳ सुब्रह्मण्योम्।
इन्द्रागच्छ हरिव आगच्छ मेधातिथेः। मेष वृषणश्वस्य मेने ॥ ५८ ॥
गौरावस्कन्दिन्नहल्यायै जार। कौशिकब्रह्मण गौतमब्रुवाण।
अरुणाश्व इहागताः। वसवः पृथिविक्षितः।
अष्टौदिग्वाससोऽग्नयः। अग्निश्च जातवेदाश्चेत्येते।
तम्राश्वास्ताम्ररथाः। ताम्रवर्णास्तथाऽसिताः।
दण्डहस्ताः ख्यादग्दतः। इतो रुद्राः पराङ्गताः ॥ ५९ ॥
उक्तꣳस्थान म् प्रमाणञ्च पुर इत। बृहस्पतिश्च सविता च।
विश्वरूपैरिहागताम्। रथोनोदकवर्त्मना।
अप्सुषा इति तद्द्वयोः। उक्तो वेषो वासाꣳसि च।
कालावयवानामितः प्रतीज्या। वासात्या इत्यश्विनोः।
कोऽन्तरिक्षे श्ब्दङ्करोतीति। वसिष्टो रौहिणो मीमाꣳसाञ्चक्रे।
तस्यैषा भवति। वाश्रेव विद्युदिति।
ब्रह्मण उदरणमसि। ब्रह्मण उदीरणमसि।
ब्रह्मण आस्तरणमसि। ब्रह्मण उपस्तरणमसि ॥ ६० ॥
[अपक्रामत गर्भिण्यः]
अष्टयोनीमष्टपुत्राम्। अष्टपत्नीमिमा म् महीम्।
अहं वेद न मे मृत्युः। नचामृत्युरघाहरत्।
अष्टयोन्यष्टपुत्रम्। अष्टपदिदमन्तरिक्षम्।
अहं वेद न मे मृत्युः। नचामृत्युरघाहरत्।
अष्टयोनीमष्टपुत्राम्। अष्टपत्नीममून्दिवम् ॥ ६१ ॥
अहं वेद न मे मृत्युः। नचामृत्युरघाहरत्।
सुत्रामाणां महीमूषु। अदितिद्यौर्दितिरन्तरिक्षम्।
अदितिर्माता स पिता स पुत्रः। विश्वे देवा अदितिः पञ्चजनाः।
अदितिर्जातमदितिजनित्वम्। अष्टौ पुत्रासो अदितेः।
ये जातास्तन्वः परि। देवं (२) उपप्रैत्सप्तभिः ॥ ६२ ॥
परा मार्ताण्डमास्यत्। सप्तभिः पुत्रैरदितिः।
उपप्रैत्पूर्व्यं युगम्। प्रजायै मृत्यवे तत्।
परा मार्ताण्डमाभरदिति। ताननुक्रमिष्यामः।
मित्रश्च वरुणश्च। धाता चार्यमा च।
अꣳशश्च भगश्च। इन्द्रश्च विवस्वाꣳश्चेत्येते।

हिरण्य गर्भो हꣳसश्शुचिषत् ।
ब्रह्मजज्ञानं तदित्पदमिति गर्भ प्राजापत्यः ।
अथ पुरुषः सप्त पुरुषः ॥ ६३ ॥
[यथास्थानं गर्भिण्यः]
योऽसौ तपन्नुदेति । स सर्वेषां भूतानां प्राणानादायोदेति ।
मा मे प्रजया मा पशूनाम् । मा मम प्राणानादायोदगाः ।
असौ योऽस्तमेति । स सर्वेषां भूतानां प्राणानादायाऽस्तमेति ।
मा मे प्रजया मा पशूनाम् । मा मम प्राणानादायाऽस्तङ्गाः ।
असौ य आपूर्यति । स सर्वेषां भूतानां प्राणैरापूर्यति ॥ ६४ ॥
मा मे प्रजया मा पशूनाम् । मा मम प्राणैरापूरिष्ठाः ।
असौ योऽपक्षीयति । स सर्वेषां भूतानां प्राणैरपक्षीयति ।
मा मे प्रजया मा पशूनाम् । मा मम प्राणैरपक्षेष्ठाः ।
अमूनि नक्षत्राणि । सर्वेषां भूतानां प्राणैरपप्रसर्पन्ति चोत्सर्पन्ति च ।
मा मे प्रजया मा पशूनाम् । मा मम प्राणैरपप्रसृपत मोत्सृपत ॥ ६५ ॥
इमे मासाश्चार्धमासाश्च । सर्वेषां भूतानां प्राणैरपप्रसर्पन्ति चोत्सर्पन्ति च ।
मा मे प्रजया मा पशूनाम् । मा मम प्राणैरपप्रसृपत मोत्सृपत ।
इम ऋतवः । सर्वेषां भूतानां प्राणैरपप्रसर्पन्ति चोत्सर्पन्ति च ।
मा मे प्रजया मा पशूनाम् । मा मम प्राणैरपप्रसृपत मोत्सृपत ।
अयꣳ संवत्सरः । सर्वेषां भूतानां प्राणैरपप्रसर्पति चोत्सर्पति च ॥ ६६ ॥
मा मे प्रजया मा पशूनाम् । मा मम प्राणैरपप्रसृप मोत्सृप ।
इदमहः । सर्वेषां भूतानां प्राणैरपप्रसर्पति चोत्सर्पति च ।
मा मे प्रजया मा पशूनाम् । मा मम प्राणैरपप्रसृप मोत्सृप ।
इयꣳ रात्रिः । सर्वेषां भूतानां प्राणैरपप्रसर्पति चोत्सर्पति च ।
मा मे प्रजया मा पशूनाम् । मा मम प्राणैरपप्रसृप मोत्सृप ।
ॐ भुर्भुवस्स्वः । एतद्वो मिथुनं मा नो मिथुनꣳ रीढ्वम् ॥ ६७ ॥
अथादित्यस्याष्टपुरुषस्य ।
वसूनामादित्यानꣳ स्थाने स्वतेजसा भानि ।
रुद्राणामादित्यानꣳ स्थाने स्वतेजसा भानि ।
आदित्यानामादित्यानꣳ स्थाने स्वतेजसा भानि ।
सताꣳ सत्यानाम् । आदित्यानꣳ स्थाने स्वतेजसा भानि ।
अभिधून्वतामभिघ्नताम् । वातवतां मरुताम् ।
आदित्यानꣳ स्थाने स्वतेजसा भानि ।
ऋभूणामादित्यानꣳ स्थाने स्वतेजसा भानि ।
विश्वेषान्देवानाम् । आदित्यानꣳ स्थाने स्वतेजसा भानि ।
संवत्सरस्य सवितुः । आदित्यस्य स्वतेजसा भानि ।
ॐ भुर्भुवस्स्वः । रश्मयो वो मिथुनं मा नो मिथुनꣳ रीढ्वम् ॥ ६८ ॥

आरोगस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। भ्राजस्य स्थाने स्वतेजसा भानि।
पटरस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। पतङ्गस्य स्थाने स्वतेजसा भानि।
स्वर्णरस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। ज्योतिषीमतस्य स्थाने स्वतेजसा भानि।
विभासस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। कश्यपस्य स्थाने स्वतेजसा भानि।
ॐ भुर्भुवस्स्वः। आपो वो मिथुनं मा नो मिथुनꣳ रीढ्वम् ॥ ६९ ॥
अथ वयोरेकादशपुरुषस्यैकादशस्त्रीकस्य।
प्रभ्राजमानानाꣳ रुद्राणाꣳस्थाने स्वतेजसा भानि।
व्यवदातानाꣳ रुद्राणाꣳस्थाने स्वतेजसा भानि।
वासुकिवैद्युतानाꣳ रुद्राणाꣳस्थाने स्वतेजसा भानि।
रजतानाꣳ रुद्राणाꣳस्थाने स्वतेजसा भानि।
परुषाणाꣳ रुद्राणाꣳस्थाने स्वतेजसा भानि।
श्यामानाꣳ रुद्राणाꣳस्थाने स्वतेजसा भानि।
कपिलानाꣳ रुद्राणाꣳस्थाने स्वतेजसा भानि।
अतिलोहितानाꣳ रुद्राणाꣳस्थाने स्वतेजसा भानि।
ऊर्ध्वानाꣳ रुद्राणाꣳस्थाने स्वतेजसा भानि ॥ ७० ॥
अवपतन्तानाꣳ रुद्राणाꣳस्थाने स्वतेजसा भानि।
वैद्युतानाꣳ रुद्राणाꣳस्थाने स्वतेजसा भानि।
प्रभ्राजमानीनाꣳ रुद्राणीनाꣳस्थाने स्वतेजसा भानि।
व्यवदातीनाꣳ रुद्राणीनाꣳस्थाने स्वतेजसा भानि।
वासुकिवैद्युतीनाꣳ रुद्राणीनाꣳस्थाने स्वतेजसा भानि।
रजतानाꣳ रुद्राणीनाꣳस्थाने स्वतेजसा भानि।
परुषाणाꣳ रुद्राणीनाꣳस्थाने स्वतेजसा भानि।
श्यामानाꣳ रुद्राणीनाꣳस्थाने स्वतेजसा भानि।
कपिलानाꣳ रुद्राणीनाꣳस्थाने स्वतेजसा भानि।
अतिलोहितीनाꣳ रुद्राणीनाꣳस्थाने स्वतेजसा भानि।
ऊर्ध्वानाꣳ रुद्राणीनाꣳस्थाने स्वतेजसा भानि।
अवपतन्तीनाꣳ रुद्राणीनाꣳस्थाने स्वतेजसा भानि।
वैद्युतीनाꣳ रुद्राणीनाꣳस्थाने स्वतेजसा भानि।
ॐ भुर्भुवस्स्वः। रूपाणि वो मिथुनं मा नो मिथुनꣳ रीढ्वम् ॥ ७१ ॥
अथाग्नेरष्टपुरुषस्य।
अग्नेः पूर्वदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसा भानि।
जातवेदस उपदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसा भानि।
सहोजसो दक्षिणदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसा भानि।
अजिराप्रभव उपदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसा भानि।
वैश्वानरस्याऽपरदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसा भानि।
नर्यापस उपदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसा भानि।

पङ्क्तिराधसौदग्दिश्यस्य स्थाने स्वतेजसा भानि।
विसर्पिण उपदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसा भानि।
ॐ भुर्भुवस्स्वः। रूपाणि वो मिथुनं मा नो मिथुनꣳ रीढ्वम् ॥ ७२ ॥
दक्षिणपूर्वस्यान्दिशि विसर्पी नरकः। तस्मान्नः परिपाहि।
दक्षिणापरस्यां दिश्यविसर्पी नरकः। तस्मान्नः परिपाहि।
उत्तरपूर्वस्यान्दिशि विषादी नरकः। तस्मान्नः परिपाहि।
उत्तरपरस्यान्दिश्यविषादी नरकः। तस्मान्नः परिपाहि।
आ यस्मिन्त्सप्त वासवा इन्द्रियाणि शतक्रतवित्येते ॥ ७३ ॥
इन्द्रघोषा वो वसुभिः पुरस्तादुपदधताम्।
मनोजवसो वः पितृभिर्दक्षिणत उपदधताम्।
प्रचेता वो रुद्रैः पश्चादुपदधताम्।
विश्वकर्मा व आदित्यैरुत्तरत उपदधताम्।
त्वष्टा वो रूपैरुपरिष्टादुपदधताम्।
संज्ञानं वः पश्चादिति। आदित्यस्सर्वोऽग्निः पृथिव्याम्।
वायुरन्तरिक्षे। सूर्यो दिवि। चन्द्रमा दिक्षु।
नक्षत्राणि स्वलोके। एवा ह्येव। एवा ह्यग्ने।
एवा हि वायो। एवा हीन्द्र। एवा हि पूषन्। एवा हि देवाः ॥ ७४ ॥
आपमापामपस्सर्वाः। अस्मादस्मादितोऽमुतः
अग्निर्वायुश्च सूर्यश्च। सह सञ्चस्करर्द्धिया।
वाय्वश्वा रश्मिपतयः। मरीच्यात्मनो अद्रुहः।
देवीर्भुवनसूवरीः। पुत्रवत्वाय मे सुत।
महानाम्नीर्महामानाः। महसो महसस्स्वः ॥७५ ॥
देवीः पर्जन्यसूवरीः। पुत्रवत्वाय मे सुत।
अपाऽश्न्युष्णिमपा रक्षः। अपाऽऽश्न्युष्णिमपारघम्।
अपाघ्रामपचाऽवर्तिम्। अपदेवीरितो हित।
वज्रन्देवीरजीताꣳश्च। भुवनन्देवसूवरीः।
आदित्यानदितिन्देवीम्। योनिनोर्ध्वमुदीषत ॥ ७६ ॥
भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः। भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः।
स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवाꣳसस्तनूभिः। व्यशेम देवहितं यदायुः।
स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः। स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः।
स्वस्ति नस्ताक्ष्र्यो अरिष्टनेमिः। स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु।
केतवो अरुणासश्च। ऋषयो वातरशनाः।
प्रतिष्ठाꣳशतधा हि। समाहितासो सहस्रधायसम्।
शिवा नश्शन्तमा भवन्तु। दिव्या आप ओषधयः।
सुमृडीका सरस्वति। मा ते व्योम सन्दृशि ॥ ७७ ॥
योऽपां पुष्पं वेद। पुष्पवान् प्रजावान् पशुमान् भवति ।

चन्द्रमा वा अपां पुष्पम्। पुष्पवान् प्रजावान् पशुमान् भवति ।
य एवं वेद । योऽपामायतनं वेद।
आयतनवान् भवति। अग्निर्वा अपामायतनम्।
आयतनवान् भवति। योऽग्नेरायतनं वेद ॥ ७८ ॥
आयतनवान् भवति। आपो वा अग्नेरायतनम् ।
आयतनवान् भवति। य एवं वेद।
योऽपामायतनं वेद। आयतनवान् भवति।
वायुर्वा अपामायतनम्। आयतनवान् भवति।
यो वायोरायतनं वेद। आयतनवान् भवति ॥ ७९ ॥
आपो वै वायोरायतनम्। आयतनवान् भवति ।
य एवं वेद । योऽपामायतनं वेद ।
आयतनवान् भवति। असौ वै तपन्नपामायतनम्।
आयतनवान् भवति। योऽमुष्य तपत आयतनं वेद।
आयतनवान् भवति। आपो वा अमुष्य तपत आयतनम् ॥ ८० ॥
आयतनवान् भवति। य एवं वेद।
योऽपामायतनं वेद। आयतनवान् भवति।
चन्द्रमा वा अपामायतनम् । आयतनवान् भवति ।
यश्चन्द्रमस आयतनं वेद । आयतनवान् भवति ।
आपो वै चन्द्रमस आयतनम्। आयतनवान् भवति ॥ ८१ ॥
य एवं वेद। योऽपामायतनं वेद।
आयतनवान् भवति। नक्षत्राणि वा अपामायतनम्।
आयतनवान् भवति। यो नक्षत्राणामायतनं वेद।
आयतनवान् भवति। आपो वै नक्षत्राणामायतनम्।
आयतनवान् भवति। य एवं वेद ॥ ८२ ॥
योऽपामायतनं वेद । आयतनवान् भवति
पर्जन्यो वा अपामायतनम्। आयतनवान् भवति ।
यः पर्जन्यस्यायतनं वेद । आयतनवान् भवति ।
आपो वै पर्जन्यस्याऽऽयतनम्। आयतनवान् भवति ।
य एवं वेद । योऽपामायतनं वेद ॥ ८३ ॥
आयतनवान् भवति। संवत्सरो वा अपामायतनम्।
आयतनवान् भवति। यस्संवत्सरस्यायतनं वेद।
आयतनवान् भवति। आपो वै संवत्सरस्यायतनम्।
आयतनवान् भवति। य एवं वेद।
योऽप्सु नावं प्रतिष्ठितां वेद। प्रत्येव तिष्ठति ॥ ८४ ॥
इमे वै लोका अप्सु प्रतिष्ठिताः। तदेषाऽभ्यनूक्ता।
अपाँ रसमुदयँ सन्न्। सूर्ये शुक्रँ समाभृतम्।

अपाꣳ रसस्य यो रसः । तं वो गृह्णाम्युत्तममिति ।
इमे वै लोका अपाꣳ रसः । तेऽमुष्मिन्नादित्ये समाभृताः ।
जानुदघ्नीमुत्तरवेदीङ्खात्वा । अपां पूरयित्वा गुल्फदघ्नम् ॥ ८५ ॥
पुष्करपर्णैः पुष्करदण्डैः पुष्करैश्च सꣳस्तीर्य । तस्मिन्विहायसे ।
अग्निं प्रणीयोपसमाधाय । ब्रह्मवादिनो वदन्ति ।
कस्मात्प्रणीतेऽयमग्निश्चीयते । साप्रणीतेऽयमप्सु ह्ययञ्चीयते ।
असौ भुवनेप्यनाहिताग्निरेताः । तमभित एता अबीष्टका उपदधाति ।
अग्निहोत्रे दर्शपूर्णमासयोः । पशुबन्धे चातुर्मास्येषु ॥ ८६ ॥
अथो आहुः । सर्वेषु यज्ञक्रतुष्विति ।
एतद्ध स्म वा आहुश्शण्डिलाः । कमग्निञ्चिनुते ।
सत्रियमग्निञ्चिन्वानः । संवत्सरं प्रत्यक्षेण ।
कमग्निञ्चिनुते । सावित्रमग्निञ्चिन्वानः ।
अमुमादित्यं प्रत्यक्षेण । कमग्निञ्चिनुते ॥ ८७ ॥
नाचिकेतमग्निञ्चिन्वानः ।
प्राणान्प्रत्यक्षेण । कमग्निञ्चिनुते । चातुर्होत्रियमग्निञ्चिन्वानः ।
ब्रह्म प्रत्यक्षेण । कमग्निञ्चिनुते । वैश्वसृजमग्निञ्चिन्वानः ।
शरीरं प्रत्यक्षेण । कमग्निञ्चिनुते । उपानुवाक्यमाशुमग्निञ्चिन्वानः ॥ ८८ ॥
इमान् लोकान्प्रत्यक्षेण । कमग्निञ्चिनुते । इममारुणकेतुकमग्निञ्चिन्वानः ।
य एवासौ । इतश्चामुतश्चाव्यतीपती । तमिति ।
योऽग्नेर्मिथूया वेद । मिथुनवान्भवति ।
आपो वा अग्नेर्मिथूयाः । मिथुनवान्भवति । य एवं वेद ॥ ८९ ॥
आपो वा इदमासन्त्सलिलमेव । स प्रजापतिरेकः पुष्करपर्णे समभवत् ।
तस्यान्तर्मनसि कामस्समवर्तत । इदꣳ सृजेयमिति ।
तस्माद्यत्पुरुषो मसभिगच्छति । तद्वाचा वदति ।
तत्कर्मणा करोति । तदेषाऽभ्यनूक्ता ।
कामस्तदग्रे समवर्तताधि । मनसो रेतः प्रथमं यदासीत् ॥ ९० ॥
सतो बन्धुमसति निरविन्दन्न् । हृदि प्रतीष्या कवयो मनीषेति ।
उपैनन्तदुपनमति । यत्कामो भवति । य एवं वेद ।
स तपोऽतप्यत । स तपस्तप्त्वा । शरीरमधूनुत । तस्य यन्माꣳसमासीत् ।
ततोऽरुणाः केतवो वातरशना ऋषय उदतिष्ठन्न् ॥ ९१ ॥
ये नखाः । ते वैखानसाः । ये वालाः । ते वालखिल्याः ।
यो रसः । सोऽपाम् । अन्तरतः कूर्मं भूतꣳसर्पन्तम् ।
तमब्रवीत् । मम वैत्वङ्माꣳसा । समभूत् ॥ ९२ ॥
नेत्यब्रवीत् पूर्वमेवाहमिहासमिति ।
तत्पुरुषस्य पुरुषत्वम् । स सहस्रशीर्षा पुरुषः ।
सहस्राक्षस्सहस्रपात् । भूत्वोदतिष्ठत् ।

तमब्रवीत् त्वं वै पूर्वꣳसमभूः।
त्वमिद म् पूर्वः कुरुष्वेति। स इत आदायापः। ॥ १३ ॥
अञ्जलिना पुरस्तादुपादधात्। एवाह्येवेति।
तत आदित्य उदतिष्ठत्। सा प्राची दिक्।
अथाऽरुणः। केतुर्दक्षिणत उपादधात्।
एवाह्यग्न इति। ततो वा अग्निरुदतिष्ठत्।
सा दक्षिणा दिक्। अथारुणः केतुः पश्चादुपदधात्।
एवाहि वायो इति ॥ १४ ॥
ततो वायुरुदतिष्ठत्। सा प्रतीची दिक्।
अथारुणः केतुरुत्तरत उपादधात्। एवाहीन्द्रेति।
ततो वा इन्द्र उदतिष्ठत्। सोदीची दिक्।
अथारुणः केतुर्मध्य उपादधात्। एवाहि पूषन्निति।
ततो वै पूषोदतिष्ठत्। सेयन्दिक् ॥ १५ ॥
अथारुणः केतुरुपरिष्टादुपादधात्। एवाहि देवा हति।
ततो देवमनुष्याः पितरः। गन्धर्वाप्सरसश्चोदतिष्ठन्।
सोर्ध्वा दिक्। या विप्रुषो विपरापतन्न्।
ताभ्योऽसुरा रक्षाꣳसि पिशाचाश्चोदतिष्ठन्। तस्मात्ते पराभवन्न्।
विप्रुड्भ्यो हि ते समभवन्न्। तदेषाभ्यनूक्ता ॥ १६ ॥
आपो ह यद्बृहतीर्गर्भमायन्न्। दक्षन्दधाना जनयन्तीस्स्वयंभुम्।
तत इमेध्यसृज्यन्त सर्गाः। अद्भ्यो वा इदꣳ समभूत्।
तस्मादिदꣳसर्वं ब्रह्म स्वयंभ्विति।
तस्मादिदꣳसर्वꣳ शिथिलमिवाऽध्रुवमिवाभवत्।
प्रजापतिर्वाव तत्। आत्मनात्मानं विधाय।
तदेवानुप्राविशत्। तदेषाभ्यनूक्ता ॥ १७ ॥
विधाय लोकान् विधाय भूतानि। विधाय सर्वाः प्रदिशो दिशश्च।
प्रजापतिः प्रथमजा ऋतस्य। आत्मनात्मानमभि संविवेशेति।
सर्वमेवेदमाप्त्वा। सर्वमवरुद्ध्य।
तदेवानुप्रविशति। य एवं वेद ॥ १८ ॥
चतुष्टय्य आपो गृह्णाति। चत्वारि वा अपाꣳरूपाणि।
मेघो विद्युत्। स्तनयित्नुर्वृष्टिः। तान्येवावरुन्धे।
आतपति वर्ष्या गृह्णाति। ताः पुरस्तादुपदधाति।
एता वै ब्रह्मवर्चस्या आपः। मुखत एव ब्रह्मवर्चसमवरुन्धे।
तस्मान्मुखतो ब्रह्मवर्चसितरः ॥ १९ ॥
कूप्या गृह्णाति। ता दक्षिणत उपदधाति।
एता वै तेजस्विनीरापः। तेज एऽवास्य दक्षिणतो दधाति।
तस्माद्दक्षिणोऽर्धस्तेजस्वितरः। स्थावरा गृह्णाति।

ताः प॒श्चादुप॑दधाति। प्रति॑ष्ठिता वै स्था॒व॑राः।
प॒श्चादेव प्रति॑तिष्ठति। वह॑न्तीर्गृह्णाति ॥१०० ॥
ता उ॑त्त॒रत उप॑दधाति।
ओज॑सा॒ वा ए॒ता वह॑न्तीरि॒वोद्ग॑तीरि॒व आकूज॑तीरि॒व धाव॑न्तीः।
ओज॑ ए॒वास्यो॑त्त॒र॒तो द॑धाति। तस्मा॒दुत्त॒रोऽर्धं॑ ओजस्वित॑रः।
सं॒भा॒र्या॒ गृह्णाति। ता मध्य॒ उप॑दधाति।
इ॒यं वै सं॑भा॒र्याः। अ॒स्यामेव प्रति॑तिष्ठति।
प॒ल्व॒ल्या गृह्णाति। ता उ॒परि॑ष्टादु॒पाद॑धाति ॥१०१ ॥
अ॒सौ वै प॑ल्व॒याः। अ॒मुष्या॑मे॒व प्रति॑तिष्ठति।
दि॒क्षूप॑दधाति। दि॒क्षु वा आप॑ः।
अन्नं॒ वा आप॑ः। अ॒द्भ्यो चा अन्न॑ञ्जायते।
य॒देव॒द्भ्योऽन्न॑ञ्जाय॑ते। तदव॑रुन्धे।
तं वा ए॒तम॑रु॒णाः के॒त॒वो॒ वात॑रश॒नाऋष॑योऽचिन्वन्न्।
तस्मा॑दारुणके॒तुक॑ः ॥१०२ ॥
तदेषाभ्यनू॑क्ता। के॒त॒वो॒ अरु॑णासश्च।
ऋ॒ष॒यो॒ वात॑रश॒नाः। प्र॒ति॒ष्ठा॒ᳲ श॒तधा॑हि।
स॒माहि॑तासो सहस्र॒धाय॑समिति॑। श॒त॒श॑श्चैव॒ स॒ह॒स्र॑शश्च प्रति॑तिष्ठति।
य ए॒तम॒ग्निञ्चिन॑नु॒ते य उ॑चैनमे॒वं वेद॑ ॥१०३ ॥
जा॒नु॒द॒घ्नीमु॑त्तरवे॒दीङ्खा॒त्वा। अ॒पां पू॑रयति।
आप॑ᳲ सर्व॒त्वाय॑। पु॒ष्क॒र॒प॒र्ण॒ᳲ रु॒क्मं पु॒रु॑ष॒मित्युप॑दधाति।
तपो॒ वै पु॑ष्कर॒पर्णम्। स॒त्य॒ᳲ रु॒क्मः। अ॒मृतं॒ पु॒रु॑षः।
ए॒ताव॒द्वा॒ वा॑स्ति। याव॑देतत्। याव॑दे॒वास्ति॑ ॥१०४ ॥
तदव॑रुन्धे। कू॒र्ममुप॑दधाति।
अ॒पामेव मे॒धमव॑रुन्धे। अथो॑ स्व॒र्गस्य॑ लो॒कस्य॒ सम॑ष्ट्यै।
आप॑मापा॒मपस्सव॑ाः। अ॒स्मादस्मा॒दितोऽमुत॑ः।
अ॒ग्निर्वा॒युश्च॒ सूर्य॑श्च। स॒ह॒स॑ञ्चस्करर्द्धि॑या इति॑।
वा॒य्व॑श्वा॑ र॒श्मिप॑त॒यः। लो॒कं पृ॑ण॒च्छि॒द्रं पृ॑ण ॥१०५ ॥
यास्ति॒स्रः प॑र॒म॒जाः। इ॒न्द्र॒घो॒षा वो॒ वसु॑भि॒रे॒वाह्वे॑वेति॑।
पञ्च॒चित॑य॒ उप॑दधाति। पाङ्क्तो॒ऽग्निः।
याव॑ने॒वाग्निः। तञ्चिन॑नुते।
लो॒कं॑पृणया॒ द्वि॒तीया॒मुप॑दधाति। पञ्च॑ प॒दा वै वि॒राट्।
तस्या॒ वा इ॒यं पाद॑ः। अ॒न्तरि॑क्षं॒ पाद॑ः। द्यौः पाद॑ः।
दिश॒ः पाद॑ः। प॒रोर॑जा॒ः पाद॑ः। वि॒राज्ये॒व प्रति॑तिष्ठति।
य ए॒तम॒ग्निञ्चिन॑नु॒ते। य उ॑चैनमे॒वं वेद॑ ॥१०६ ॥
अ॒ग्निं प्र॒णीयो॑पसमा॒धाय॑। तम॒भित ए॒ता अ॒बीष्टका॒ उप॑दधाति।
अ॒ग्नि॒हो॒त्रे द॑र्शपूर्णमा॒सयो॑ः। प॒शु॒ब॒न्धे चा॑तु॒र्मा॒स्येषु॑।

अथो आहुः । सर्वेषु यज्ञक्रतुष्विति ।
अथ ह स्माहारुणस्स्वायंभुवः । सावित्रः सर्वोऽग्निरित्यननुषङ्गं मन्यामहे ।
नाना वा एतेषां वीर्याणि । कमग्निञ्चिनुते ॥ १०७ ॥
सत्रियमग्निञ्चिन्वानः । कमग्निञ्चिनुते ।
सावित्रमग्निञ्चिन्वानः । कमग्निञ्चिनुते ।
नाचिकेतमग्निञ्चिन्वानः । कमग्निञ्चिनुते ।
चातुर्होत्रियमग्निञ्चिन्वानः । कमग्निञ्चिनुते ।
वैश्वसृजमग्निञ्चिन्वानः । कमग्निञ्चिनुते ॥ १०८
उपानुवाक्यमाशुमग्निञ्चिन्वानः । कमग्निञ्चिनुते ।
इममारुणकेतुकमग्निञ्चिन्वान इति । वृषा वा अग्निः ।
वृषाणो सꣳस्फालयेत् । हन्येतास्य यज्ञः ।
तस्मान्नानुषज्यः । सोत्तरवेदिषु क्रतुषु चिन्वीत ।
उत्तरवेद्याꣳ ह्यग्निश्चीयते । प्रजाकामश्चिन्वीत ॥ १०९ ॥
प्राजापत्यो वा एषोऽग्निः । प्राजापत्याः प्रजाः ।
प्रजावान् भवति । य एवं वेद ।
पशुकामश्चिन्वीत । संज्ञानं वा एतत् पशूनाम् ।
यदापः पशूनामेव संज्ञानेऽग्निञ्चिनुते ।
पशुमान् भवति । य एवं वेद ॥ ११० ॥
वृष्टिकामश्चिन्वीत । आपो वै वृष्टिः ।
पर्जन्यो वर्षुको भवति । य एवं वेद ।
आमयावी चिन्वीत । आपो वै भेषजम् ।
भेषजमेवास्मै करोति । सर्वमायुरेति ।
अभिचरꣳश्चिन्वीत । वज्रो वै आपः ॥ १११ ॥
वज्रमेव भ्रातृव्येभ्यः प्रहरति स्तृणुत एनम् ।
तेजस्कामो यशस्कामः । ब्रह्मवर्चसकामस्स्वर्गकामश्चिन्वीत ।
एतावद्वा वास्ति । यावदेतत् ।
यावदेवास्ति । तदवरुन्धे ।
तस्यैतद् व्रतम् । वर्षति न धावेत् ॥ ११२ ॥
अमृतं वा आपः । अमृतस्यानन्तरित्यै ।
नाप्सु मूत्रपुरीषङ्कुर्यात् । न निष्ठीवेत् ।
न विवसनस्स्नायात् । गुह्यो वा एषोऽग्निः ।
एतस्याग्नेरनतिदाहाय । न पुष्करपर्णानि हिरण्यंवाऽधितिष्ठेत् ।
एतस्याग्नेरनभ्यारोहाय । न कूर्मस्याश्नीयात् ।
नोदकस्याघातुकान्येनमोदकानि भवन्ति । अघातुका आपः ।
य एतमग्निञ्चिनुते । य उचैनमेवं वेद ॥ ११३ ॥
इमानुकं भुवना सीषधेम । इन्द्रश्च विश्वे च देवाः ।

यज्ञश्च नस्तन्वञ्च प्रजाञ्च। आदित्यैरिन्द्रस्सह सीषधातु।
आदित्यैरिन्द्रस्सगणो मरुद्भिः। अस्माकं भूत्वविता तनूनाम्।
आप्लवस्व प्रप्लवस्व। आण्डीभव ज मा मुहुः।
सुखादीन्दुःखनिधनाम्। प्रतिमुञ्चस्व स्वां पुरम् ॥ ११४ ॥
मरीचयस्स्वायंभुवाः। ये शरीराण्यकल्पयन्न्।
ते ते देहङ्कल्पयन्तु। मा च ते ख्यास्म तीरिषत्।
उत्तिष्ठत मा स्वप्त। अग्निमिच्छध्वं भारताः।
राज्ञस्सोमस्य तृप्तासः। सूर्येण सयुजोषसः।
युवा सुवासाः। अष्टाचक्रा नवद्वारा ॥ ११५ ॥
देवानां पूरयोध्या। तस्यांहिरण्मयः कोशः।
स्वर्गो लोको ज्योतिषाऽऽवृतः। यो वै तां ब्रह्मणो वेद।
अमृतेनाऽऽवृतां पुरीम्। तस्मै ब्रह्म च ब्रह्मा च।
आयुः कीर्तिं प्रजान्ददुः। विभ्राजमानांहरिणीम्।
यशसा संपरीवृताम्। पुरंहिरण्मयीं ब्रह्मा ॥ ११६ ॥
विवेशाऽपराजिता। पराङ्गेत्यज्यामयी।
पराङ्गेत्यनाशकी। इहचामुत्रचान्वेति।
विद्वान्देवासुरानुभयान्। यत्कुमारी मन्द्रयते।
यद्योषद्यत्पतिव्रता। अरिष्टं यत्किंच क्रियते।
अग्निस्तदनुवेधति। अशृतासश्शृतासश्च ॥ ११७ ॥
यज्वानो येऽप्ययज्वनः। स्वर्यन्तो नापेक्षन्ते।
इन्द्रमग्निश्च ये विदुः। सिकता इव संयन्ति।
रश्मिभिस्समुदीरिताः। अस्माल्लोकादमुष्माच्च।
ऋषिभिरदात्पृश्निभिः।
अपेत वीत वि च सर्पतातः येऽत्रस्थ पुराणा ये च नूतनाः।
अहोभिरद्भिरक्तुभिर्व्यक्तम् ॥ ११८ ॥
यमो ददात्ववसानमस्मै। नृ मुणन्तु नृपात्वर्यः।
अकृष्टा ये च कृष्टजाः। कुमारीषु कनीनीषु।
जारिणीषु च ये हिताः। रेतःपीता आण्डपीताः।
अङ्गारेषु च ये हुताः। उभयान् पुत्रपौत्रकान्।
युवेऽहं यमराजगान्। शतमिन्नु शरदः ॥ ११९ ॥
अदो यद्ब्रह्म विलबम्। पितृणाञ्च यमस्य च।
वरुणस्याश्विनोरग्नेः। मरुताञ्च विहायसाम्।
कामप्रयवणं मे अस्तु। स ह्येवास्मि सनातनः।
इति नाको ब्रह्मिश्रवो रायो धनम्। पुत्रानापो देवीरिहाऽऽहित ॥ १२० ॥
विशीर्ष्णीङ्गृध्रशीर्ष्णीञ्च। अपेतोनिर्ऋतिंहथः।
परिबाधंश्वेतकुक्षम्। निजङ्घंशबलोदरम्।

स तान् वाच्यायया सह । अग्ने नाशय सन्दृशः ।
ईर्ष्यासूये बुभुक्षाम् । मन्युं कृत्यां च दीधिरे ।
रथेन किꣳशुकावता । अग्ने नाशय सन्दृशः ॥ १२१ ॥
पर्जन्याय प्रगायत । दिवस्पुत्राय मीढुषे ।
स नो यवसमिच्छतु इदं वचः पर्जन्याय स्वराजे ।
हृदो अस्त्वन्तरन्तद्युयोत । मयोभूर्वातो विश्वकृष्टयस्सन्त्वस्मे ।
सुपिप्पला ओषधीर्देवगोपाः । यो गर्भमोषधीनम् ।
गवाङ्कृणोत्यर्वताम् । पर्जन्यः पुरुषीणाम् ॥ १२२ ॥
पुनर्मामैत्विन्द्रियम् । पुनरायुः पुनर्भगः ।
पुनर्ब्राह्मणमैतु मा । पुनर्द्रविणमैतु मा ।
यन्मेऽद्य रेतः पृथिवीमस्कान् । यदोषधीरप्यसरद्यदापः ।
इदन्तत्पुनराददे । दीर्घायुत्वाय वर्चसे ।
यन्मे रेतः प्रसिच्यते । यन्म आजायते पुनः ।
तेन माममृतं कुरु । तेन सुप्रजसङ्कुरु ॥ १२३ ॥
अद्भ्यस्तिरोधाऽजायत । तव वैश्रवणस्सदा ।
तिरोधेहि सपत्नान्नः । ये अपोऽश्नन्ति केचन ।
त्वाष्ट्रीं मायां वैश्रवणः । रथꣳसहस्रवन्धुरम् ।
पुरुश्चक्रꣳसहस्राश्वम् । आस्थायायाहि नो बलिम् ।
यस्मै भूतानि बलिमावहन्ति । धनङ्गावो हस्तिहिरण्यमश्वान् ॥ १२४ ॥
असाम सुमतौ यज्ञियस्य । श्रियं बिभ्रतिऽन्नमुखीं विराजम् ।
सुदर्शने च क्रौञ्चे च । मैनागे च महागिरौ ।
शतद्वाट्टारगमन्ता । सꣳहार्यन्नगरं तव ।
इति मन्त्राः । कल्पोऽत ऊर्ध्वम् । यदि बलिꣳ हरेत् ।
हिरण्यनाभये वितुदये कौबेरायायं बलिः ॥ १२५ ॥
सर्वभूतधिपतये नम इति । अथ बलिꣳहृत्वोपतिष्ठेत ।
क्षत्रं क्षत्रं वैश्रवणः । ब्राह्मणा वयꣳस्मः ।
नमस्ते अस्तु मा मा हिꣳसीः । अस्मात्प्रविश्यान्नमद्धीति ।
अथ तमग्निमादधीत । यस्मिन्नेतत्कर्म प्रयुञ्जीत ।
तिरोधा भूः । तिरोधा भुवः ॥ १२६ ॥
तिरोधास्स्वः । तिरोधा भूर्भुवस्स्वः ।
सर्वेषां लोकानामाधिपत्ये सीदेति । अथ तमग्निमिन्धीत ।
यस्मिन्नेतत्कर्म प्रयुञ्जीत । तिरोधा भूस्स्वाहा ।
तिरोधा भुवस्स्वाहा । तिरोधास्स्वस्स्वाहा ।
तिरोधा भूर्भुवस्स्वस्स्वाहा ।
यमिन्नस्य काले सर्वा आहुतीर् हुता भवेयुः ॥ १२७ ॥
अपि ब्राह्मणमुखीनाः । तस्मिन्नह्नः काले प्रयुञ्जीत ।

परस्सुप्तजनाद्वेपि। मास्म प्रमाद्यन्तमाध्यापयेत्।
सर्वार्थास्सिद्ध्यन्ते। य एवं वेद।
क्षुध्यन्निदमजानताम्। सर्वार्था न सिद्ध्यन्ते।
यस्ते विघातुको भ्राता। ममान्तर्हृदये श्रितः ॥ १२८ ॥
तस्मा इममग्रपिण्डञ्जुहोमि। स मेऽर्थान्मा विवधीत्।
मयि स्वाहा। राजाधिराजाय प्रसह्यसाहिने।
नमो वयं वैश्रवणाय कुर्महे। स मे कामान्कामकामाय मह्यम्।
कामेश्वरो वैश्रवणो ददातु। कुबेराय वैश्रवणाय।
महाराजाय नमः। केतवो अरुणासश्च।
ऋषयो वातरशनाः। प्रतिष्ठाꣳ शतधा हि।
समाहितासो सहस्रधायसम्। शिवानश्शन्तमा भवन्तु।
दिव्या आप ओषधयः। सुमृडीका सरस्वति।
मा ते व्योम सन्दृशि ॥ १२९ ॥
संवत्सरमेतद् व्रतं चरेत्। द्वौ वा मासौ।
नियमस्समासेन। तस्मिन्नियमविशेषाः।
त्रिषवणमुदकोपस्पर्शी। चतुर्थकालपानभक्तस्स्यात्।
अहरहर्वा भैक्षमश्नीयात्। औदुंबरीभिस्समिद्भिरग्निं परिचरेत्।
पुनर्मामैत्त्विन्द्रियनित्येतेनाऽनुवाकेन। उद्धृतपरिपूताभिरद्भिः कार्यं कुर्वीत ॥ १३० ॥
असञ्चयवान्। अग्नये वायवे सूर्याय।
ब्रह्मणे प्रजापतये। चन्द्रमसे नक्षत्रेभ्यः।
ऋतुभ्यस्संवत्सराय। वरुणायारुणायेति व्रतहोमाः।
प्रवर्ग्यवदादेशः। अरुणाः काण्डऋषयः।
अरण्येऽधीयीरन्न्। भद्रङ्कर्णेभिरिति द्वे जपित्वा ॥ १३१ ॥
महानाम्नीभिरुदकꣳ सꣳस्पर्श्य। तमाचार्यो दद्यात्।
शिवानश्शन्तमेत्योषधीरालभते। सुमृडीकेति भूमिम्।
एवमपवर्गे। धेनुर्दक्षिणा। कꣳसं वासश्च क्षौमम्।
अन्यद्वा शुक्लम्। यथाशक्ति वा। एवꣳ स्वाध्यायधर्मेण।
अरण्येऽधीयीत। तपस्वी पुण्यो भवति तपस्वी पुण्यो भवति ॥ १३२ ॥
ॐ भद्रङ्कर्णेभिः शृणुयाम देवाः। भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः।
स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवाꣳसस्तनूभिः। व्यशेम देवहितं यदायुः।
स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः। स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः।
स्वस्ति नस्ताक्ष्र्यो अरिष्टनेमिः। स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु ॥ १३३ ॥
॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

Encoded with Accents by Rajagopal Iyer rajsand at yahoo.com

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com
Last updated October 3, 2010
http://sanskritdocuments.org